

Kemikalieinspektionens medverkan i
genomförandet av EU:s strategi för
Östersjöregionen och dess handlingsplan år
2017

Redovisning av ett regeringsuppdrag

RAPPORT 1/18

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: ange artikelnummer.

Ange beställningsinformation eller ta bort denna text

Förord

Regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

Uppdraget, att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen, ska redovisas årligen till regeringen 31 januari 2017-2020. En delredovisning om Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin lämnades i mars 2016. I januari 2017 lämnades en rapport om myndighetens arbete med strategin under 2016.

Uppdraget har genomförts på avdelningen Utveckling av lagstiftning och andra styrmedel, enheten Strategier och Uppdrag, med ansvarig enhetschef Kent Wiberg. Helena Parkman har varit projektledare.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	6
1 Delmål i strategin som närmast berör Kemikalieinspektionens verksamhetsområde samt hur vi arbetat med dem under året.....	6
1.1 Delmål som närmast berör myndighetens verksamhetsområde	6
1.2 Hur Kemikalieinspektionens arbete bidrar till delmålen	7
2 Delmål där myndigheten inlett eller planerar att ingå ett samarbete med andra myndigheter och hur samverkan fortskridit.....	12
2.1 "Förbättrat samarbete för en god havsmiljö" vilket även leder till "Östersjön ska ha rent vatten" och "Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald"	12
2.2 "Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart"	16
3 Insatser eller samarbetsprojekt som vi deltar i och som bidrar till strategins mål och delmål.....	17
3.1 Pågående projekt.....	17
3.2 Övriga insatser och samarbeten	18
4 Finansieringskällor som kan vara aktuella för myndighetens engagemang inom ramen för EU:s Östersjöstrategi	20
5 Nytt och resultat som uppnåtts under perioden för Kemikalieinspektionen, annan offentlig förvaltning eller näringsliv	20
5.1 Nytt och resultat	20
5.2 Synergier med andra uppdrag	22
5.3 Förbättringsmöjligheter för myndighetens arbete med EU:s Östersjöstrategi.....	23
6 Specifika uppgifter att redogöra för som är kopplade till myndighetens verksamhet.....	23
7 Litteraturlista.....	24

Sammanfattning

Regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att medverka i EU:s strategi för Östersjöregionen och handlingsplanen för denna. Myndigheten ska årligen lämna en redogörelse av uppdraget enligt en frågemall som tillhandahålls av Tillväxtverket.

Kemikalieinspektionen arbetar för Östersjöstrategins mål *Rädda havsmiljön* både genom vår ordinarie verksamhet och genom att stötta Naturvårdsverket i deras roll som samordnare av *policyområde farliga ämnen* (PA Hazards). De delmål som närmast berör vårt verksamhetsområde är: i) Östersjön ska ha rent vatten, ii) Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald, iii) Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart och iv) Förbättrat samarbete för en god havsmiljö. Vi bidrar till dessa delmål genom samarbeten med andra myndigheter. Bland dem ingår både samarbete med svenska nationella myndigheter som deltar i SamTox, Toxikologiska rådet och Miljömålsrådets samverkansåtgärder men också ett bredare samarbete på svensk, nordisk och EU-nivå. I detta ingår exempelvis samarbeten om bedömning av båtbottnfärger, mikroplast och PFAS. Kemikalieinspektionen stödjer också strategins mål genom att ingå i referensgrupper till ett antal större EU-projekt och genom att delta i andra insatser och samarbeten såsom SamHav, Stiftelsen Hållbara Hav, Båtmiljørådet och olika nordiska samarbetsprojekt.

Arbetet med Östersjöstrategin och dess delmål leder till nytta, synergier och goda resultat för kemikaliekontrollen och Kemikalieinspektionens verksamhet genom att det bidrar övergripande till miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och handlingsplanen för en giftfri vardag. Vi ser också att det bidrar till förbättrad prövning och hantering av båtbottnfärg, till vårt arbete med att minska tillförseln av mikroplaster till haven samt till att vi kan sprida våra erfarenheter från vårt tillsynsarbete till andra länder.

En förbättringsmöjlighet som vi ser för att bidra ytterligare till Östersjöstrategin är att tydliggöra kopplingen mellan Vattenmyndigheternas arbete med att uppnå miljökvalitetsnormer i vattendirektivet och vårt arbete med riskminskning under kemikalielagstiftningarna. Vi har därför nyligen startat upp ett samarbetsprojekt med andra myndigheter inom detta område.

Inledning

I januari 2016 gav regeringen Kemikalieinspektionen i uppdrag¹ att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen² och handlingsplanen³ för denna. Kemikalieinspektionen har från mars 2010 till och med januari 2015 också haft tidigare uppdrag att medverka i genomförandet av strategin.^{4, 5} Vi ska årligen lämna en redovisning av uppdraget. Av den ska framgå hur vi har genomfört vårt uppdrag, vilka delmål i strategin som vi förhåller oss till, vilka samarbeten vi har ingått i, projekt som vi deltar i och hur vi kan utveckla vårt arbete. I mars 2016 lämnade vi en framåtblickande delredovisning⁶ om vårt arbete med delmål i Östersjöstrategin till regeringen och vi lämnade in ytterligare en redovisning av 2016 års arbete med strategin i januari 2017⁷.

Tillväxtverket har ett regeringsuppdrag att koordinera och rapportera det sammantagna svenska genomförandet av Östersjöstrategin. En mall har därför tillhandahållits berörda myndigheter med frågor som utgör en gemensam grund för den sammanställning och analys av det svenska genomförandet av Östersjöstrategin som Tillväxtverket årligen lämnar till Näringsdepartementet. Mallen utgår från regeringsbesluten och är en hjälp för att strukturera rapporteringen. I denna rapport redogör Kemikalieinspektionen för vårt arbete enligt frågeställningarna i den utsända mallen och kapitlen är därmed numrerade enligt numreringen av frågeställningarna i mallen.

1 Delmål i strategin som närmast berör Kemikalieinspektionens verksamhetsområde samt hur vi arbetat med dem under året

1.1 Delmål som närmast berör myndighetens verksamhetsområde

Kemikalieinspektionens verksamhetsområde berör samtliga delmål under Östersjöstrategins mål Rädda havsmiljön, nämligen:

- i. Östersjön ska ha rent vatten.
- ii. Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald.
- iii. Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart.
- iv. Förbättrat samarbete för en god havsmiljö.

¹ Miljö- och energidepartementet (2016). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

² European Commission (2009). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the European Union Strategy for the Baltic Sea Region.

³ European Commission (2017). Commission Staff Working Document. European Union Strategy for the Baltic Sea Region. Action Plan

⁴ Miljödepartementet (2010). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

⁵ Miljödepartementet (2011). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

⁶ Kemikalieinspektionen (2016). Redovisning av Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin. Delredovisning från ett regeringsuppdrag. Rapport 6/16.

⁷ Kemikalieinspektionen (2017). Kemikalieinspektionens medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan år 2016. Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 2/17.

1.2 Hur Kemikalieinspektionens arbete bidrar till delmålen

Kemikalieinspektionen är den myndighet som ska driva på utvecklingen och lämna förslag på hur miljökvalitetsmålet Giftfri miljö ska bli möjligt att nå.

Det finns en mängd olika kemiska ämnen som på olika sätt påverkar det marina livet negativt. Trots att många farliga ämnen har förbjudits eller att användningen har begränsats under de senaste åren tillkommer ständigt nya vilket gör det svårt att upprätthålla en god överblick över hur farliga kemiska ämnen påverkar tillståndet i Östersjön.⁸

Kemikalieinspektionen arbetar för att minska riskerna för att människor och miljö skadas av farliga ämnen i kemiska produkter genom att verka förebyggande, alltså redan innan produkterna kommer ut på marknaden. Det gör vi genom olika styrmedel, såsom att bidra till utvecklingen av EU:s lagstiftningar för kemikalier. Exempel på sådana är Reach⁹- och CLP¹⁰-förordningarna samt förordningarna om biocidprodukter¹¹ och växtskyddsmedel¹². Vi prövar också ansökningar om tillstånd att få använda och sälja växtskyddsmedel och biocidprodukter samt utövar tillsyn över importörer och tillverkare av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor.

Den del av vår verksamhet som berör Östersjöstrategin handlar just om förebyggande arbete. Vi arbetar för att förhindra att farliga ämnen kommer ut till och skadar miljön (delmål i och ii). Detta gör vi genom olika samarbeten med myndigheter och näringsliv (delmål iv). Ett exempel är när vi prövar och godkänner vissa båtbottnfärger¹³ (delmål iii).

1.2.1 Implementering av regler

När Kemikalieinspektionen prövar växtskyddsmedel och biocidprodukter, vilka avsiktligt sprids i miljön, arbetar vi för att användningen av farliga ämnen ska vara så begränsad att skadliga effekter på till exempel vattenlevande organismer inte ska uppstå. Detta gör vi till exempel genom riskminskande villkor i våra tillståndsbeslut.

Båtbottnfärger som genom kemisk verkan förhindrar organismer att fästa på båtskrov är en typ av biocidprodukt. Lagstiftningen som reglerar båtbottnfärgövergång stegvis från nationella regler till EU:s biocidproduktförordning. Detta får till följd att färre produkter än vanligt har prövats av oss de senaste åren och att i stort sett alla produkter ska omprövas enligt EU-gemensamma regler med början under 2018.

Vad gäller växtskyddsmedel så avser Kemikalieinspektionen att begränsa den privata användningen av kemiska växtskyddsmedel så att endast de växtskyddsmedel som innehåller verksamma ämnen med låg risk får godkännas för privat användning. De nya bestämmelserna

⁸ Naturvårdsverket (2018). Miljöfarliga ämnen i vattenmiljön. Hemsida.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

¹³ Båtbottnfärger som på kemisk eller biologisk väg förhindrar att havstulpaner, musslor och alger sätter sig fast på båtskrovet räknas som bekämpningsmedel. De måste därför granskas och godkännas av Kemikalieinspektionen innan de får säljas eller användas.

medför att endast produkter med mindre farliga egenskaper blir tillåtna och vi kan därmed begränsa spridningen av bekämpningsmedel som innebär en större risk för hälsa och miljö.

Ämnen som inte är bekämpningsmedel regleras på EU-nivå under Reach- och CLP-förordningarna. Många kemikalier hamnar i avloppssystemen och där kan även ämnen som ingår i varor hamna. Svårnedbrytbara ämnen kan passera reningsverken och komma ut och förorena haven. Väl där kan farliga ämnen påverka organismer och den biologiska mångfalden. Kemikalieinspektionen har under året tagit fram förslag på riskminskande åtgärder, till exempel förslag till ämnen som EU bör föra upp på Reach-förordningens kandidatförteckning¹⁴ för särskilt farliga ämnen samt förslag till harmoniserad klassificering¹⁵. Vi har också i samarbete med Tyskland lämnat ett förslag till begränsning av en grupp högfluorerade ämnen (PFAS C9-C14) samt bidragit till andra länders förslag på begränsning av användning av vissa farliga ämnen.

1.2.2 Handlingsplanen för en Giffri vardag

Kemikalieinspektionen arbetar också på uppdrag av regeringen med en handlingsplan för en giffri vardag¹⁶ i syfte att intensifiera arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giffri miljö. I augusti lämnade vi in vår slutredovisning av arbetet med handlingsplanen för giffri vardag åren 2015–2017 till regeringen. Högfluorerade ämnen (per- och polyfluorerade alkylsubstanser, PFAS) är ett av fokusområdena i handlingsplanen. Vår bedömning är att användningar av PFAS som kan ge upphov till förorening av miljön bör minimeras och på sikt upphöra. Vi har därför tagit fram en strategi för arbetet med PFAS. Vi ser strategin som en process som måste ske i flera steg och på flera arenor – i Sverige, i Norden, inom EU och globalt (se vidare avsnitt 2.1.3).

Kemikalieinspektionen har startat upp branschdialoger med företag från leksaksbranschen och textilbranschen samt med företag som säljer kosmetika och hygienprodukter. Syftet med dialogerna är bland annat att de ska leda till ett arbete med att fasa ut särskilt farliga ämnen och minska riskerna med farliga ämnen i varor och kemiska produkter. Vi har under 2017 fortsatt arbetet inom dialogerna med dessa branscher, men nu driver respektive bransch till största delen dialogerna själva (se även avsnitt 2.1.6 om ny dialog).

Under året har Kemikalieinspektionen utrett möjligheterna till begränsning av triklosan och andra klorerade konserveringsmedel i kosmetiska produkter. Vissa klorerade konserveringsmedel är svårnedbrytbara i miljön, bioackumulerande och starkt giftiga för vattenlevande organismer. Sådana konserveringsmedel kan därför utgöra ett problem om de passerar vattenreningsverken och kommer ut i miljön. Användningen av dessa konserveringsmedel är visserligen låg i Sverige, men för att säkerställa att användningen inte ökar föreslår vi ändå olika åtgärder både i Sverige och på EU-nivå. Åtgärder kan vara upphandlingskriterier, dialog och miljöövervakning.

¹⁴ Ämnena på kandidatförteckningen har egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, så kallade särskilt farliga ämnen, SVHC-ämnen. För produkter som innehåller ämnen på kandidatförteckningen kan, antingen redan nu eller i framtiden, krävas tillstånd för att få använda ämnena och sätta ut produkterna på marknaden. För en vara som innehåller mer än 0,1 viktprocent av ett ämne som finns på kandidatförteckningen ska leverantören av varan lämna information så att mottagaren kan använda varan på ett säkert sätt.

¹⁵ Många kemiska produkter har farliga egenskaper som den som hanterar produkten behöver få information om. Alla kemiska produkter som säljs, överläts eller importerats ska därför vara klassificerade med avseende på sina fysikaliska faror, hälsofaror och miljöfaror. För vissa ämnen har myndigheterna beslutat om en ”harmoniserad” klassificering och märkning som måste tillämpas av leverantörerna av ämnet.

¹⁶ Miljö- och energidepartementet (2015). Uppdrag om handlingsplan för att genomföra strategin om en giffri vardag och nå miljö kvalitetsmålet Giffri miljö 2015-2017.

1.2.3 Östersjöstrategins policyområde farliga ämnen

Som vi angivit i den framåtblickande rapport som vi lämnade i mars 2016¹⁷ är vår avsikt att stödja Naturvårdsverket i samordning av Östersjöstrategins policyområde om farliga ämnen, PA Hazards. Detta har vi också gjort genom att aktivt delta i styrgruppen för policyområdet, vilken haft två styrgruppsmöten under 2017. De senaste åren har det varit fokus på läkemedel inom policyområdet och projektet ”Baltic Sea Pharma Platform”, som drivs av policyområdessamordnaren på Naturvårdsverket, har fått flaggskeppsstatus¹⁸. Syftet med projektet är att underlätta genomförandet av projekt och åtgärder för att minska läkemedel i Östersjöns miljö samt att stödja regional policyutveckling och samverkan. Kemikalieinspektionen deltog i ”kick-off”-mötet för projektet i november 2017.

Vi deltar också i referensgrupper för två av policyområdets andra flaggskeppsprojekt, Change och NonHazCity (se avsnitt 3.1).

Styrgruppen har diskuterat PFAS som ett nytt möjligt fokusområde inom PA Hazards. En rapport om hur de olika Östersjöländerna uppmärksammar/hanterar frågan om PFAS¹⁹ har tagits fram som underlag för fortsatt arbete med detta tema (se också 5.2.1 om synergier med Kemikalieinspektionens PFAS verksamhet).

I handlingsplanen för PA Hazards finns ett åtgärdsområde som handlar om att underlätta implementering av regelverk och konventioner. Detta för att minska tillförsel och förekomst av farliga ämnen till/i havet. Inom detta åtgärdsområde har styrgruppen föreslagit en aktivitet som avser en workshop om tillsyn av lagstiftningarna om kemiska produkter och varor. I enlighet med detta aktivitetsförslag deltog Kemikalieinspektionen i en workshop om ”Enforcement practices with regard to the REACH Regulation” för tillsynsmyndigheter i Östersjöländerna. Denna workshop anordnades den 1–2 februari 2017 i Tallinn, av projektet ”Fit for REACH”²⁰, finansierat med medel från LIFE²¹. Flertalet av deltagarna var från myndigheter i Estland, Lettland och Litauen men även industrin fanns representerad. Andra deltagare var inbjudna för att bidra med erfarenheter utifrån vad som efterfrågades från de baltiska ländernas myndigheter. Dessa deltagare kom från Luxemburg, Polen, Sverige, Finland, Tyskland, Danmark och Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa). Kemikalieinspektionen bidrog med presentationer gällande erfarenheter av tillsyn av säkerhetsdatablad och exponeringsscenarioer, begränsningsregler (varor och kemiska produkter) och registrering enligt Reach-förordningen, samt gränsdragning mellan Reach-förordningen och avfallslagstiftningen. En rapport²² från workshoppen finns publicerad på projektets webbplats.

¹⁷Kemikalieinspektionen (2016). Redovisning av Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin. Delredovisning från ett regeringsuppdrag. Rapport 6/16.

¹⁸ Flaggskeppsprojekt är stora internationella projekt eller processer vars aktiviteter och resultat har en makroregional betydelse och bidrar till att uppfylla Östersjöstrategins mål.

¹⁹ Sahlin, S. (2017). PFAS in the Baltic Sea Region. Inventory of awareness, actions and strategies related to highly fluorinated substances, PFAS, including PFOS.

²⁰ LIFE/ Fit for REACH (2018), Baltic pilot cases on reduction of emissions by substitution of hazardous chemicals and resource efficiency.

²¹ LIFE är EU's program för att finansiera EU-projekt men inriktning på åtgärder för miljön, naturmiljöer och klimat

²² LIFE/ Fit for REACH (2017). Snapshot: Enforcement of and support action on REACH at Member State level.

1.2.4 Vattenförvaltningsförordningens åtgärdsprogram

Vattenförvaltningsförordningen²³ för att uppfylla EU:s ramdirektiv för vatten omfattar de större svenska vattenområdena för sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. I enlighet med denna ska de svenska vattenmyndigheterna ta fram åtgärdsprogram för att de svenska vattnen ska uppnå miljö kvalitetsnormerna enligt vattendirektivet. I mitten av december 2016 fattade vattendelegerationerna i de fem vattendistrikten beslut om nya åtgärdsprogram för Sveriges vatten för perioden 2016–2021. Det innebär starten på ny fas där ansvariga myndigheter och kommuner behöver se till att takten på åtgärder ökar. Åtgärdsprogrammen riktas till myndigheter och kommuner, varav en åtgärd riktar sig till Kemikalieinspektionen och lyder:

”Kemikalieinspektionen ska tillsynsvägleda länsstyrelser och kommuner samt informera allmänheten om hur kemiska produkter används så att negativ påverkan på vattenmiljön av prioriterade och särskilda förorenande ämnen enligt HVMFS 2013:19²⁴ minimeras. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.”

Därför har vi i år infört särskild tillsynsvägledning om de prioriterade och särskilt förorenande ämnena (enligt HVMFS 2013:19) vid myndighetens årligen återkommande grundutbildning för kommuninspektörer ”Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln” samt på våra vägledningssidor för inspektörer på Kemikalieinspektionens webbplats. Vi deltar också i samarbeten för att samplanera åtgärderna (se avsnitt 2.1.1).

1.2.5 Konventioner och annat globalt arbete

Det finns en mängd olika miljögifter som på olika sätt påverkar det marina livet negativt. Trots att många ämnen har förbjudits eller att användningen begränsats under de senaste åren tillkommer ständigt nya ämnen vilket gör det svårt att upprätthålla en god överblick över tillståndet i Östersjön och andra hav. Helsingforskommissionen, HELCOM, följer tillståndet i Östersjön för tolv kända farliga ämnen och ämnesgrupper och rapporterade²⁵ nyligen att av dessa förekommer polybromerade difenyletrar (PBDE) och kvicksilver i särskilt bekymmersamma koncentrationer.

Svårnedbrytbara farliga ämnen transporteras långt och återfinns i haven även långt från möjliga utsläppskällor. Till exempel har ämnet PBDE nyligen uppmätts i höga halter i djuphavsorganismer²⁶. Därför behövs det globala krafttag inom kemikalieområdet för att förebygga utsläpp av farliga ämnen till haven. I juni 2017 stod Sverige och Fiji värd för en internationell konferens om genomförandet av det globala hållbarhetsmålet nr 14, om hav och marina resurser. Kemikalieinspektionen bidrog med underlag till regeringskansliet inför denna konferens. Vårt budskap var att det mest effektiva sättet att skydda haven från farliga kemiska ämnen är att angripa problemet vid källan genom förebyggande kemikaliekontroll och att det behövs ett rättsligt bindande globalt ramverk för farliga kemikalier för att effektivt kunna åtgärda ämnen som sprids internationellt. Kemikalieinspektionen deltog också i den svenska delegationen vid konferensen.

Under året trädde Minamatakonventionen²⁷ om kvicksilver i kraft. Konventionen begränsar och förbjuder kvicksilver i både produkter och industriella processer från och med 2020.

²³ Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

²⁴ Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.

²⁵ HELCOM (2017). First version of the ‘state of the Baltic sea’ report – June 2017

²⁶ Jamieson, A. J., Malkocs, T., Piertney, S. B., Fujii, T. & Zang, Z. (2017): Bioaccumulation of persistent organic pollutants in the deepest ocean fauna. Nature Ecology & Evolution 1. Article number: 0051(2017).

²⁷ UN (2018) Minamata Convention on Mercury

Kemikalieinspektionen har i mer än ett decennium arbetat för att Minamatakonventionen ska komma på plats och vi har varit särskilt engagerade i att ge stöd till regeringen i arbetet med kemiska produkter som innehåller kvicksilver.

Kemikalieinspektionen bidrar med stöd till Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket inför möten inom ramen för Helsingforskonventionen, HELCOM, och Oslo-Pariskonventionen, OSPAR. Kemikalieinspektionens insatser består vanligtvis i att lämna synpunkter på frågeställningar och dokument som rör farliga kemiska ämnen. Vi bidrar också genom vår verksamhet till genomförandet av HELCOM:s Baltic Sea Action Plan.

Kemikalieinspektionen har under 2017 bistått regeringen i arbetet med att utveckla andra internationella konventioner samt den globala kemikaliestrategin, SAICM²⁸. Samtliga av dessa konventioner och strategier handlar om att begränsa spridning av farliga ämnen. Ett exempel är Stockholmskonventionen, som handlar om global utfasning av långlivade organiska föroreningar. Dessa kemiska ämnen är långlivade i miljön, de tas upp av växter och djur och har negativa effekter på människors hälsa och på miljön. Vidare transporteras de gränsöverskridande via luft, vatten och varor. Östersjöregionen är ett exempel på ett område där ämnena hamnar. Kemikalieinspektionen bistod under 2017 Miljö- och energidepartementet med ståndpunkter inför det åttonde partsmötet i konventionen samt under förhandlingarna. Vi deltog också aktivt i Stockholmskonventionens expertkommitté.

Inom FN antogs 2002 ett globalt mål på kemikalieområdet, om att kemikalier ska produceras och användas på ett sätt som minimerar påverkan på hälsa och miljö. Detta mål har 2020 som slutår, vilket även gäller SAICM som handlar om hur målet ska kunna nås. Vid SAICM:s högnivåmöte i september 2016 beslutades om en process som ska fokusera på vad som bör ske efter 2020. Det första mötet i denna process hölls i Brasilien i februari 2017. Mötet syftade framför allt till att ta tillvara alla intressenters erfarenheter från arbetet med SAICM inför utformningen av nya mål och strategier. Kemikalieinspektionen bistod Miljö- och energidepartementet med ståndpunkter inför mötet samt under förhandlingarna. Under året har vi också deltagit i flera workshoppar där man bland annat fört inledande diskussioner om en struktur för den globala kemikaliekontrollen efter 2020.

Handeln med varor är idag till stora delar global. Farliga kemiska ämnen som ingår i varor kan spridas under olika faser av en varus livscykel (tillverkning, användning, återvinning och avfallshantering) och orsaka risker för hälsa och miljö i olika länder liksom i haven. Informationsöverföringen mellan olika led i leverantörskedjan är ofta bristfällig och det är svårt att få tillräcklig information för att kunna göra medvetna och kemikaliesmarta val samt att bedöma och hantera risker. Under 2015 antog det fjärde högnivåmötet i SAICM ett program om information om ämnen i varor (Chemicals in Products, CiP) och mötet gav FN:s miljöprogram, United Nations Environment Programme (UNEP), en roll som samordnare i arbetet med att genomföra programmet. Kemikalieinspektionen har varit engagerad i att ta fram detta program och vi har under flera år varit ordförande i CiP:s styrgrupp, så även under 2017.

Kemikalieinspektionen bedriver också utvecklingssamarbete på såväl global, regional som bilateral nivå genom att stödja länder i utveckling av institutioner och kemikalielagstiftning. Genom detta stöd höjs kunskapsnivån i samarbetsländerna och kemikaliekontrollen kan utvecklas så att riskerna för hälsa och miljö minskar i respektive land och även i Sverige.

²⁸ SAICM - Strategic approach to international chemicals management

2 Delmål där myndigheten inlett eller planerar att ingå ett samarbete med andra myndigheter och hur samverkan fortskridit

2.1 ”Förbättrat samarbete för en god havsmiljö” vilket även leder till ”Östersjön ska ha rent vatten” och ”Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald”

I den framåtblickande delrapporten som Kemikalieinspektionen lämnade 2016⁶ pekade vi på olika behov av myndighetssamarbeten som då redan identifierats inom arbetet med Miljömålsrådet och som berör havs- och vattenförvaltningen. Vi tog bland annat upp vikten av samarbeten för genomförande av havsmiljöförordningens åtgärdsprogram, samarbete angående PFAS, samarbeten för att driva på arbetet med handlingsplanen för en giftfri vardag och därmed också miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Nedan redovisar vi hur dessa samarbeten inletts och hur de fortskridit under året.

2.1.1 *Samverkansåtgärder mellan myndigheter inom ramen för Miljömålsrådet*

Miljömålsrådet är en plattform för myndighetscheferna vid 17 myndigheter som är strategiskt viktiga för förutsättningarna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Myndigheterna har presenterat listor med åtgärder som myndigheterna åtar sig att genomföra var för sig eller i samverkan för att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Kemikalieinspektionen deltar i ett antal av dessa åtgärdsförslag, vilka också berör delmålen i Östersjöstrategin.

Vi deltar i två samverkansåtgärder som initierats av Havs- och vattenmyndigheten där samarbete inletts under 2017. Åtgärdena syftar till att ta fram planer för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens respektive vattenförvaltningsförordningens åtgärdsprogram (se 1.2.4.). I samverkansåtgärden görs en analys av åtgärdsprogrammen i syfte att identifiera de åtgärder som behöver samplaneras mellan de myndigheter som ansvarar för olika åtgärder. Denna aktivitet förväntas leda till att åtgärdsprogrammen genomförs i planerad takt och bidra till ökad effektivitet i arbetet och därmed till alla delmålen ovan.

Kemikalieinspektionen har tidigare identifierat ett behov av att utveckla ett förslag till hur kopplingen mellan kvalitetsnormer i vattendirektivet och riskminskning under Reach-, biocid- och växtskyddsförordningarna kan göras tydligare. En av åtgärdena vi identifierat som en ”egen åtgärd” inom ramen för arbetet med Miljömålsrådet är därför att förstärka kopplingen mellan myndigheternas arbete med vattendirektivet respektive kemikalielagstiftningarna. Vi arrangerade ett inledande arbetsmöte i november för att diskutera detta med Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Sveriges Geologiska Undersökning samt Vattenmyndigheterna. Resultatet av mötet kommer att utgöra underlag för diskussion under 2018 om hur ett fortsatt samarbete kan bedrivas.

2.1.2 *Samordningsgruppen för myndighetschefer mot kemikaliehot och Toxikologiska rådet*

Regeringen beslutade i januari 2017 att inrätta en samordningsgrupp med myndighetschefer för att tidigt kunna upptäcka nya potentiella kemikaliehot. Syftet med den nya samordningsgruppen (SamTox) är utökad samverkan och kunskapsutbyte mellan

myndigheter, akademi och andra aktörer så att samhället tidigare kan upptäcka och sätta in åtgärder mot nya potentiella kemikaliehot. Syftet är också att säkerställa att det finns en struktur för snabb och systematisk överföring av information och samarbete kring åtgärder mellan ansvariga myndigheter och andra aktörer vid upptäckten av ett allvarligt kemikaliehot.

Myndighetscheferna för Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Läkemedelsverket, Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Sveriges Geologiska Undersökning, Statens geotekniska institut och Havs- och vattenmyndigheten ingår i SamTox.

Kemikalieinspektionens generaldirektör är sammankallande och ordförande för gruppen. Vid det första mötet i september 2017 diskuterade gruppen formerna för samarbetet.

Sedan tidigare finns Toxikologiska rådet knutet till Kemikalieinspektionen. Det är ett expertorgan för samråd mellan statliga myndigheter när det gäller frågor om kemiska ämnen som kan skada människors hälsa eller miljön. Rådet ska vara ett organ för aktiv och snabb omvärldsbevakning kring nya potentiella kemikalierisker. Ledamöterna i rådet representerar myndigheter med ansvar inom kemikaliekontroll samt de delar av akademien som har kunskap inom området. Kemikalieinspektionen är ordförande i rådet. Ett viktigt uppdrag för Toxikologiska rådet är att stödja och ta fram underlag till SamTox.

2.1.3 Nationell och internationell myndighetssamverkan om högfluorerade ämnen

Högfluorerade ämnen, PFAS, är syntetiskt framställda kemikalier som till exempel används i brandskum. De hittas i miljön och har förorenat dricksvattnet på flera ställen i Sverige. Eftersom de är extremt svårnedbrytbara hamnar de också slutligen i havet där miljöövervakningen visar att man hittar dem i till exempel sillgrissleägg²⁹, strömning och havsörn³⁰. Problematiken med PFAS, och i första hand föroreningen av grund-, yt- och dricksvatten, är så komplex att det har funnits behov av att förstärka samarbetet mellan samhällets olika aktörer som är berörda av detta. Därför har vi tillsammans med Livsmedelsverket initierat ett brett nätverk för myndigheter, forskare, länsstyrelser, kommuner och vattenproducenter. Kemikalieinspektionen driver även ett nätverk mellan närmast berörda svenska myndigheter.

Vi har tagit initiativ till ett förslag om att berörda svenska myndigheter offentligt ska ställa sig bakom en avsiktsförklaring för ett ökat samarbete för att få fram mer kunskap om och minska användningen av PFAS. Samarbetet kommer att ske utifrån respektive myndighets uppdrag och verksamhet. Kemikalieinspektionen och ytterligare 36 myndigheter och forskningsorganisationer har hittills undertecknat avsiktsförklaringen. Myndigheter som idag ingår i myndighetsnätverket är Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Generalläkaren, Länsstyrelserna, Vattenmyndigheterna samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Vi har även inlett ett särskilt samarbete med vår systemmyndighet i Danmark, Miljøstyrelsen. Vi planerar att tillsammans med Miljøstyrelsen öka medvetenheten om PFAS-problematiken bland allmänheten och beslutsfattare. Detta kan exempelvis komma att ske genom ett nordiskt projekt om vad det kostar att inte vidta några åtgärder för att minska spridningen av PFAS. Vi

²⁹ Boström (2015). Högfluorerade ämnen i den svenska miljön - sammanställning av data från 2000 till 2015.

³⁰ Faxneld et al. (2016). Temporal Trends and Geographical Differences of Perfluoroalkyl Acids in Baltic Sea Herring and White-Tailed Sea Eagle Eggs in Sweden.

har också i samarbete med Tyskland lämnat ett förslag till begränsning av en grupp högfluorerade ämnen (PFAS C9-C14) till kommissionen.

Vi har i enlighet med uppdraget för en giftfri vardag påbörjat arbetet med en EU-gemensam handlingsplan för PFAS. Som ett steg i arbetet har vi med stöd av medel från den Nordiska kemikaliegruppen (NKG) organiserat och genomfört en workshop för nationella myndigheter inom EU som arbetar med PFAS. Syftet var att få samsyn kring problematiken med gruppen PFAS-ämnen i stort, presentera olika länders pågående och planerade arbeten kring PFAS, få till en handlingsplan framåt och identifiera synergier mellan olika länders aktiviteter. Av Östersjöländerna deltog Finland, Danmark och Tyskland. I projektgruppen för workshopen ingick representanter från nationella myndigheter i alla de nordiska länderna. Slutsatserna från workshopen har publicerats i en rapport³¹. Deltagarna identifierade behov av att förbättra och utvidga den PFAS-terminologi som tillämpas idag, särskilt behövs nomenklaturen för vissa underklasser till PFAS förbättras. Det behövs också mer forskning för att fylla informationsluckor. Deltagarna enades om att Reach- och CLP-förordningarna samt produktlagstiftningar, såsom kosmetikaförordningen och livsmedelslagstiftningen, är de främsta verktygen för att reglera användningen av PFAS inom EU. I slutändan behövs dock globala åtgärder. Slutsatserna har publicerats på Nordiska ministerrådets webbplats.

Baserat på resultaten från workshopen har Kemikalieinspektionen lämnat förslag till en underliggande strategi om svårnedbrytbara ämnen som skulle kunna ingå i EU:s strategi för en giftfri miljö. Vi fortsätter även vårt engagemang i Echa:s arbetsgrupp om PFAS vars målsättning är att koordinera medlemsländernas arbete med PFAS, i första hand inom ramen för Reach- och CLP-förordningarna.

Vi är aktiva i flera PFAS-relaterade forskningsprogram och nätverk både i Sverige och inom EU, vilket är nödvändigt för att bevaka den senaste kunskapen på området.

PFAS transporteras via luft, vatten och varor över landgränser. Därför behövs globala förbud om vi ska förhindra spridningen av dessa ämnen. Den internationella arenan är således viktig för Kemikalieinspektionens arbete med PFAS. Vi arbetar till exempel med flera högfluorerade ämnen i Stockholmskonventionen. Som exempel kan nämnas att Norge, baserat på underlag som Kemikalieinspektionen tagit fram om perfluorohexansulfonsyra, nominerat detta ämne till konventionen.

2.1.4 Nationellt och internationellt samarbete om mikroplast

Mikroplaster kan leda till försämrad tillväxt och hälsa hos vattenlevande djur. Därför behövs gemensamma ansträngningar och åtgärder på flera plan för att minska spridningen av dessa plastpartiklar till sjöar och hav.

Kemikalieinspektionen lämnade 2016 in ett förslag till regeringen om nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetiska produkter där syftet med plastkornen är att uppnå en avlägsnande, skrubbande och rengörande effekt.³² Vi har i dagsläget ett nytt uppdrag från regeringen att undersöka och i lämpliga fall föreslå nationella begränsningar för andra kosmetiska produkter som innehåller plastpartiklar. Vi ska också undersöka och i lämpliga fall föreslå begränsningar eller andra åtgärder för att minska utsläppen till avloppssystemen av plastpartiklar i andra kemiska produkter. Syftet är att skydda den svenska vattenmiljön från de skadliga effekter på vattenlevande organismer som orsakas av mikroplaster.

³¹ Borg, D., J. Ivarsson, A. Andersson och G. Moore, 2017. Nordic working papers. Nordic Workshop on PFASs. Outcomes

³² Kemikalieinspektionen (2016b). Förslag till nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetiska produkter Rapport från ett regeringsuppdrag.

Uppdraget utförs i samarbete med Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter samt i dialog med berörda aktörer. Samtidigt har EU-kommissionen nyligen gett Echa i uppdrag att ta fram förslag på begränsning enligt Reach-förordningen för avsiktligt tillsatta mikroplaster i produkter. Kemikalieinspektionen har för avsikt att stödja detta arbete med begränsningar på EU-nivå.

Inför FN-konferensen om hållbarhetsmål nummer 14 (se 1.2.5.) bidrog Kemikalieinspektionen med underlag till ett frivilligt åtagande som den svenska regeringen anmälde vid konferensen. Åtagandet handlade om att förbjuda plastpartiklar i kosmetiska produkter som sköljs av huden. Förutom Sverige har regeringarna i Finland, Frankrike, Irland, Island, Luxemburg, och Norge anmält sig som partners i åtagandet.

Inom Nordiska ministerrådet för miljö beslutade ministrarna att lansera ett program för att minska miljöpåverkan från plast³³. Avsikten är att programmet ska vara ett verktyg för att öka kunskap, utarbeta åtgärder och för att öka synergier, nätverk och medvetenhet på nordisk nivå. Programmet ska stödja de nordiska länderna i deras ansträngningar att bland annat förebygga och minimera plastavfall och spridning av mikroplast till havsmiljön. Programmet ska pågå under åren 2017–2018 och kommer att genomföras inom ramen för samarbetet mellan de nordiska regeringarna och deras myndigheter inom Nordiska ministerrådet. Vid utarbetandet av programmet lämnade Kemikalieinspektionen genom NKG förslag till Nordiska ministerrådet att inkludera områden som kunskapsutveckling om farliga ämnen i och adsorberade till mikroplast, samt informationsöverföring om plast i cirkulär ekonomi.

Kemikalieinspektionen deltog i en referensgrupp för Naturvårdsverkets uppdrag om källor till mikroplaster och förslag till åtgärder för att minska utsläpp av dessa. Uppdraget rapporterades till regeringen i juni 2017³⁴. Som ett resultat av Naturvårdsverkets regeringsuppdrag har Naturvårdsverket startat en beställargrupp för att minska miljö- och hälsopåverkan från konstgräsplaner. Fokus ligger på problematiken med utsläpp och spridning av mikroplaster. Beställargruppens medlemmar består av personer inom kommunernas fritids- och miljöförvaltningar, fastighetsbolag, sportanläggningar, fotbollsförbund och klubbar och andra liknande aktörer. Gemensamt för dessa är att de har mandat och möjlighet att påverka kommande investeringar och upphandlingar. Beställargruppens huvudman är Sveriges kultur- och fritidschefsförening (SFK) som ansvarar för att starta upp och driva gruppens arbete. Kemikalieinspektionen deltar i en samverkansgrupp för myndigheter som ska stödja beställargruppen.

2.1.5 Kommunnätverket för giftfri vardag

Under slutet av 2015 startade Kemikalieinspektionen ett nätverk för att underlätta för kommuner att samverka och sprida goda exempel (se. t.ex. 3.1.2. nedan) samt för att kunna ställa frågor till varandra kring temat om en giftfri vardag. Under 2017 har vi inom arbetet med kommunnätverket genomfört en nationell turné med Upphandlingsmyndigheten, vilken genomfördes i form av ett gemensamt seminarium en gång per län. De båda myndigheterna delar med sig av sina kunskaper och erfarenheter om hur man genom upphandling kan bidra till en giftfri vardag och kommunerna hade möjlighet att knyta kontakter och dela goda exempel med varandra.

³³ Nordiska ministerrådet, 2017. Nordiskt program för att minska plastens miljöpåverkan. ANP, 2017:752

³⁴ Naturvårdsverket, 2017. Mikroplaster. Redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige. Rapport 6772
<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6772-4.pdf?pid=20662>

2.1.6 Samarbete med Naturvårdsverket om dialog med textilbranschen

Textilier är exempel på en produktgrupp som innehåller kemiska ämnen som kan hamna i havet, till exempel via avloppssystemen vid tvätt. Under 2017 har vi påbörjat ett arbete tillsammans med Naturvårdsverket rörande en ny textildialog med fokus på hållbarhetsfrågor i ett bredare perspektiv i syfte att bidra till minskad miljö- och hälsopåverkan från textilier i materialets hela livscykel.

2.2 ”Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart”.

I vår framåtblickande rapport från 2016⁶ identifierade vi ett behov av samarbete om gemensamma riktlinjer för miljörisksbedömning av båtottenfärger med biocidverkan, så kallade antifoulingprodukter³⁵, i Östersjöregionen. Nedan redovisar vi hur vi bedrivit samarbetet i dessa frågor under 2017.

2.2.1 Regionalt myndighetssamarbete för harmonisering av godkännande av båtottenfärger i Östersjön

Storbritannien har i samarbete med bland annat Sverige, tagit fram ett vägledningsdokument för miljörisksbedömning av båtottenfärger som är harmoniserat inom EU och som ger förutsättningar för alla östersjöländer att riskbedöma på samma sätt. Det är fyra scenarier i paketet Medelhavet, Atlanten, Övergångsområdet (det vill säga Skagerrak, Kattegatt och Öresund) och Östersjön. Dokumentet publicerades på Echa:s webbplats under hösten 2017³⁶. Diskussioner har fortsatt efteråt om hur detta ska tillämpas. Det finns en stor ovana att riskbedöma båtottenfärger i EU och det kommer sannolikt bli fler diskussioner under 2018. De kommer troligen att handla om riskbedömningsmetodik men också om tillämpning av reglerna, till exempel övergångsregler för att marknaden ska kunna hinna med att anpassa sig till de nya kraven.

Kemikalieinspektionen och det finska Säkerhets- och kemikalieverket, TUKES, ordnade i februari en workshop i Helsingfors där alla länder runt Östersjön deltog. Syftet var att ge en introduktionskurs till hur man modellerar spridning av ämnen i miljön som kommer från båtottenfärger och att diskutera miljörisksbedömning i Östersjön. Även andra typer av policyfrågor relaterat till båtottenfärger diskuterades, såsom att Sverige inte tillåter båtottenfärg på båtar som väger under 200 kg och ifall de olika länderna skulle acceptera båtottenfärg i sötvattensmiljöer.

2.2.2 Svenskt myndighetssamarbete genom miljömålsrådsåtgärden Skrovmålet

Kemikalieinspektionen deltar i projektet Skrovmålet som initierats genom samarbetet i Miljömålsrådet och leds av Transportstyrelsen. Myndigheterna ska i detta projekt arbeta med att ta fram riktlinjer, rekommendationer eller eventuellt föreskrifter om användandet av båtottenfärger för fritidsbåtar samt hur man kommer tillrätta med problemet med miljöfarliga färgrester som finns på båtskrov och båtuppläggningsplatser. Vi bidrar med kunskap om båtottenfärgernas innehåll samt regler på området inom vårt ansvarsområde. Under 2017 gav projektet en konsult i uppdrag att sammanställa företrädesvis svenska, men även internationella, studier som finns avseende förekomst och spridning av tennorganiska föreningar, koppar och zink på båtskrov samt båtuppläggningsplatser för fritidsbåtar. Syftet

³⁵ båtottenfärger som på kemisk eller biologisk väg förhindrar att havstulpaner, musslor och alger sätter sig fast på båtskrovet

³⁶ European Chemicals Agency (2017). PT21 Product Authorisation Manual.

var att sammanfatta nuvarande kunskap vad gäller förekomst, pågående belastning och effekter tillsammans med en analys av vilka kunskapsluckor vi har inom detta område.

3 Insatser eller samarbetsprojekt som vi deltar i och som bidrar till strategins mål och delmål

3.1 Pågående projekt

3.1.1 *Projekt om att ändra fritidsbåtsägares praxis angående användande och hantering av båtbottnfärger (CHANGE)*

Flaggskeppsprojektet “Changing antifouling practices for leisure boats in the Baltic Sea” (CHANGE) har erhållit forskningsmedel från EU:s fond BONUS (Science for a better future of the Baltic Sea region) för år 2010–2017 och har partners från Sverige, Finland, Danmark och Tyskland. CHANGE är inne i sin slutfas och en slutkonferens hölls den 7 november 2017. De har producerat fem policyrekommendationer och kommer att publicera en populärvetenskaplig bok med resultaten från projektet. Kemikalieinspektionen har deltagit i en rådgivande grupp (advisory board) till projektet.

Länk till mer information: <http://changeantifouling.com/news/>

3.1.2 *Projekt om kemikaliesmarta städer (NonHazCity)*

Projektet NonHazCity har erhållit medel från den europeiska fonden “Interreg Baltic Sea Region” och är ett flaggskeppsprojekt för Östersjöstrategins policyområde ”Farliga ämnen” (PA Hazard). Projektet syftar till att göra städerna runt Östersjön kemikaliesmarta genom att informera städernas verksamheter och invånare om problemen med farliga kemiska ämnen och hur de ska agera för att minska sin användning och spridning av dessa.

Kemikalieinspektionen deltar i en svensk referensgrupp för projektet som, förutom Sverige har partners från Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen och Tyskland. Sedan den 1 februari 2017 deltar också två kommuner i Vitryssland med aktiviteter, genom ett dotterprojekt finansierat av Svenska Institutet. NonHazCity använder bland annat Kemikalieinspektionens kommunnätverk för att sprida sina resultat till andra svenska kommuner.

Länk till mer information: <http://nonhazcity.eu/sv/>

3.1.3 *Projekt om tekniker och strategier för enskilda avlopp (RedMic)*

Forskningsprojektet RedMic ”Nya strategier för att minska diffusa utsläpp av miljöföroreningar från enskilda avlopp” har finansierats av Formas³⁷ under år 2013 till 2017. Projektet har varit inriktat mot att utveckla tekniker och strategier för att minska utsläppen av miljöföroreningar från enskilda avlopp. En slutkonferens hölls den 6 december 2017.

Kemikalieinspektionen har ingått i referensgruppen för projektet. Projektet har bara svenska partners.

Länk till mer information: <http://www.redmic.se/>

³⁷ Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

3.1.4 Projekt om lösningar för nya potentiella förorenande kemikalier (Solutions)

Det övergripande målet med projektet ”Solutions for present and future emerging pollutants in land and water resources management” är att utveckla lösningar för det stora antalet (gamla, nuvarande och framtida) kemikalier som kan utgöra en risk för europeiska vattenförekomster med fokus på ekosystem och människors hälsa. Projektet har erhållit medel från EU:s sjunde ramprogram för miljö (FP7-Environment) sedan 2013 och ska avslutas under 2018.

Kemikalieinspektionen ingår i en intressentgrupp som följer projektet och lämnar synpunkter, särskilt på myndighetsrelaterade frågor. Vi bidrar även med uppgifter om kemikalieanvändning till projektet.

Länk till mer information: <http://www.solutions-project.eu/solutions/>

3.1.5 Projekt om att inkludera farliga ämnen i referensdokument till industriutsläppsdirektivet (HAZBREF)

Industriutsläppsdirektivet³⁸ (IED) är ett viktigt instrument på EU-nivå för att kontrollera farliga ämnen som släpps ut från industrier. Referensdokumenten för bästa tillgängliga teknik (BREFs) saknar för närvarande specifik information om farliga ämnen.

Kemikalieinspektionen har därför under 2017 stött projektet HAZBREF (Hazardous industrial chemicals in the IED BREFs) genom ett stödande brev vid ansökan om medel och projektet har under året erhållit medel från ”Interreg Baltic Sea Region”. Projektet syftar till att öka kunskapen om användningen av farliga ämnen inom industrin så att industri och myndigheter kan hantera farliga ämnen bättre. HAZBREF strävar efter att öka kunskapsbasen om industriella källor till farliga ämnen och åtgärder för att reducera utsläppen av dessa till bland annat Östersjön. Projektet har partners från Finland, Tyskland, Polen, Estland och Sverige. Kemikalieinspektionen har en stödande roll i projektet som en så kallad ”associerad partner”.

Länk till information om projektet: http://www.syke.fi/en-US/Research_Development/Research_and_development_projects/Projects/Hazardous_industrial_chemicals_in_the_IED_BREFs_HAZBREF

3.2 Övriga insatser och samarbeten

3.2.1 SamHav

Kemikalieinspektionens generaldirektör deltar i Samordningsgruppen för havs- och vattenmiljöfrågor (SamHav)³⁹, som bildades av regeringen 2006 och består av 21 myndigheter. Syftet med samordningsgruppen är att skapa ett forum för ökad samordning och samverkan mellan myndigheter med ansvar för frågor som berör havs- och vattenmiljö för att förstärka arbetet med vattenmiljön och hållbart nyttjande av denna. Samordningsgruppen ska effektivisera genomförandet av åtgärder genom att samordna myndigheternas operativa arbete samt förbättra informationsutbytet mellan dem. Vid behov ska gruppen lyfta särskilda frågor till regeringen.

³⁸ Europaparlamentets och Rådets Direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar).

³⁹Havs- och Vattenmyndigheten (2018). Samordningsgruppen för havs- och vattenmiljöfrågor <https://www.havochovatten.se/hav/samordning--fakta/samverkansomraden/nationella-samverkansgrupper/samordningsgruppen-for-havs--och-vattenmiljofragor.html>

3.2.2 Båtmiljörådet

Kemikalieinspektionen ingår i Båtmiljörådet, som är en sammanslutning där svenska myndigheter och organisationer som arbetar med båtlivets miljöfrågor kan utbyta information och erfarenheter. Syftet är att skapa förutsättningar för ett mer miljövänligt båtliv.

Båtmiljörådet ses 3–4 gånger per år. Förutom att vara ett diskussionsforum handlar det till stor del även om kommunikationsinsatser till exempel om hur man som båtägare kan agera för att minska sin miljöpåverkan.

3.2.3 Stiftelsen Hållbara hav

Kemikalieinspektionen är partner i stiftelsen Hållbara Hav. Detta innebär bland annat att myndigheten får möjlighet att arrangera och delta i seminarier på Briggen Tre Kronor under Almedalsveckan och 2017 arrangerade vi ett seminarium med rubriken ”Hur blir återvinningen kemikaliesäker? Om giftfria och resurseffektiva kretslopp”.

Genom att öka återanvändningen och återvinningen är det möjligt att hushålla bättre med världens naturresurser. En utmaning i det arbetet är att samtidigt förhindra att farliga kemiska ämnen sprids till miljön. Den aspekten diskuterades på vårt seminarium på Briggen i form av ett panelsamtal där vi medverkade tillsammans med representanter för Naturvårdsverket, Stockholms universitet och IKEA-koncernen Sverige.

3.2.4 Samarbete med Håll Sverige Rent

Vi har fortsatt samarbetet med Stiftelsen Håll Sverige Rent för att utbilda barn och unga i förskolor och skolor med att agera kemikaliesmart. Detta har bland annat lett till ökad kunskap om kemikalier och att förskolor och skolor har minskat mängden skadliga kemikalier i barnens och elevernas omgivning.

3.2.5 Nordiskt samarbete

Kemikalieinspektionen deltar i ett antal tillfälliga och löpande samarbetsprojekt med övriga nordiska länder, vilka finansieras med medel från Nordiska ministerrådets kemikaliegrupp⁴⁰ (NKG) som är en arbetsgrupp under Nordiska ministerrådet för miljö.

I tidigare rapporteringar har vi som exempel nämnt de löpande projekten angående samarbete i frågor relaterade till nya EU-regelverk för växtskyddsmedel samt den så kallade SPIN-databasen⁴¹ som är ett samarbetsprojekt mellan de nordiska produktregistren.

Kemikalieinspektionen ingår i den nordiska riskvärderingsgruppen (NORAP), en projektgrupp under NKG. Inom NORAP sker utbyte mellan de nordiska länderna av information och kunskap om faro- och riskbedömning samt riskhantering av kemikalier, däribland PFAS.

Under 2017 har NKG stött tre tillfälliga projekt som relaterar till Östersjöstrategins delmål:

- 1) En workshop om ”Marine antifoulant model to predict environmental concentrations, MAMPEC 3.1” (se 2.2.1.).
- 2) En workshop om PFAS (se 2.1.3.).
- 3) En kartläggning av PFAS i produkter där Kemikalieinspektionen under 2017 låtit analysera och rapporterat om innehåll av PFAS och totalt organiskt fluor i ett antal produkter.

⁴⁰ Nordiska Kemikaliegruppen. <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/ministerraad/nordiska-ministerraadet-foer-miljoe-mr-m/institutioner-samarbetsorgan-och-arbetsgrupper/arbetsgrupper/nordiska-kemikaliegruppen-nkg>

⁴¹ Substances in Preparations in Nordic Countries, SPIN, <http://spin2000.net/>

4 Finansieringskällor som kan vara aktuella för myndighetens engagemang inom ramen för EU:s Östersjöstrategi

Kemikalieinspektionens hela verksamhet syftar till att förebygga negativa effekter på hälsa och miljö vid kemikalieanvändning, där havet är en del av miljön. Detta gör vi i stor utsträckning i EU-gemensamt arbete med våra ordinarie anslag. Kemikalieinspektionen har förstärkta anslag till 2020 med en särskild satsning på genomförandet av handlingsplanen för en giftfri vardag.

Kemikalieinspektionen kommer sannolikt inte att söka nya pengar för att delta i stora EU-finansierade Östersjöprojekt eftersom det kräver en egen finansiell insats och vår erfarenhet är att sådana projekt även innebär en stor administrativ arbetsinsats. Vi bidrar därför hellre med mindre insatser som kan finansieras ur det ordinarie anslaget.

Många av de nordiska samarbetsprojekt som Kemikalieinspektionen deltar i är finansierade med medel från Nordiska ministerrådet, som varje år avsätter pengar till olika kemikalieprojekt. Dessa pengar ansöker man om genom den Nordiska kemikaliegruppen där kemikaliemyndigheterna i Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige och Färöarna är representerade.

5 Nyttan och resultat som uppnåtts under perioden för Kemikalieinspektionen, annan offentlig förvaltning eller näringsliv

5.1 Nyttan och resultat

På Kemikalieinspektionen bedömer vi att vårt arbete inom de regelverk vi arbetar inom och de samarbeten som vi redovisar har stor nytta för alla delmål under Östersjöstrategins mål att *Rädda havsmiljön*. Att kemikalielagstiftningen i EU i hög grad är harmoniserad och att Kemikalieinspektionen är aktiv i utvecklingen och tillämpningen av dessa regelverk innebär att övriga medlemsländer inom Östersjöregionen drar stor nytta av vårt arbete och vi av deras, både ur ett hälso- och ett miljöperspektiv.

5.1.1 Samverkan för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och handlingsplanen för en giftfri vardag

Kemikalieinspektionen är ansvarig myndighet för uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och vi arbetar med en handlingsplan för en giftfri vardag. För att vi ska nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö behövs engagemang och ansvarstagande från alla nivåer i samhället. Det krävs också att utsläppen av föroreningar från andra länder minskar. Detta gäller särskilt miljön i Östersjön eftersom länderna delar på denna resurs. Därför är det viktigt med regionalt samarbete men även arbete inom EU och globalt för att uppnå Giftfri miljö i Östersjön. Arbete med åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen i Östersjön är därför generellt av nytta för Giftfri miljö.

När det gäller reglering av utsläppande på marknaden och användningen av kemiska produkter sker denna framför allt på EU-nivå. För att stoppa farliga kemiska ämnen vid källan är detta ett viktigt arbete som är en av Kemikalieinspektionens huvuduppgifter.

Kemikalieinspektionen har under 2017 deltagit i två styrgruppsmöten för PA Hazards. Under de senaste tre åren har fokus varit på att sammanställa kunskap och verka för samarbetsprojekt om läkemedel i Östersjön. Policyområdets samordnare (PAC för PA Hazards) driver ett projekt som i år erhållit flaggskeppsstatus, i form av en plattform för projekt och aktiviteter kring läkemedel. Att verka för transnationella åtgärdsinriktade projekt mot läkemedel i miljön förväntas leda till reducerade utsläpp av läkemedel till Östersjön och bidrar därmed till Giftfri miljö samt stödjer ett av regeringens etappmål om Farliga ämnen, nämligen *Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt*.

Styrgruppen för PA Hazards har tidigare deltagit i en utvärdering av nya projektförslag vilket lett till att projektet HAZBREF (se avsnitt 3.1.5) under 2017 har erhållit projektmedel för 2017–2020, samt att tre nya projektförslag som förordats av PA Hazards som potentiella flaggskeppsprojekt under året erhållit så kallade ”seed money”⁴² från Interreg Baltic Sea Region. Det är Kemikalieinspektionens bedömning att dessa projekt kommer att bidra till Giftfri miljö.

Att Kemikalieinspektionen har i uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen sätter fokus på Östersjöfrågorna så att vi jobbar mer samlat med frågor som berör havet och Östersjön. Till exempel har vi startat en tvärgrupp på myndigheten där vi kan sprida information och diskutera frågeställningar om vattenfrågor. Det har också bidragit till att vi under 2017 har lagt mer fokus på Vattenmyndigheternas uppdrag och den åtgärd som riktats mot Kemikalieinspektionen i vattenförvaltningsförordningens åtgärdsprogram (se avsnitt 1.2.4 och 2.1.1).

Vi har också engagerat oss i Östersjösamarbete genom att delta som partner i Stiftelsen Hållbara Hav. Vi får därmed möjlighet att arrangera och delta i seminarier som anordnas på Briggen Tre Kronor. Under Almedalsveckan i Visby i juli 2017 var Kemikalieinspektionen huvudarrangör för ett seminarium som handlade om kemikaliesäker återvinning där myndighetens expert fick möjlighet att uttrycka vår syn i ett panelsamtal om giftfria och resurseffektiva kretslopp.

5.1.2 Förbättrad harmoniserad prövning och hantering av båtottenfärger

Båtottenfärger som genom kemisk verkan förhindrar att havstulpaner, musslor och alger sätter sig fast på båtskrovet räknas som bekämpningsmedel. Färgerna måste därför granskas och godkännas av oss innan de får säljas eller användas i Sverige. Vi tar vid bedömningen av båtottenfärger särskild hänsyn till användning i Östersjön eftersom detta hav räknas som en särskilt känslig miljö. För att skydda Östersjöns känsliga ekosystem och för att underlätta för de som tillverkar färgen samt för båtägare som rör sig i olika delar av Östersjön vore det önskvärt att alla länder runt Östersjön gjorde likvärdiga bedömningar om båtottenfärgernas potentiella effekt på Östersjöns känsliga ekosystem vid nationella godkännanden av båtottenfärger. I redovisningen av vårt arbete med delmål i Östersjöstrategin⁶ identifierade vi därför ett behov av gemensamma riktlinjer för miljöriskbedömning av båtottenfärger i Östersjöregionen och vi har under året samarbetat med Storbritannien och Finland (se avsnitt 2.2.1) för att harmonisera bedömningsmetodiken mellan länderna. Detta arbete kommer att göra handläggningen för oss på Kemikalieinspektionen och på ansvariga myndigheter i de andra Östersjöländerna effektivare.

I de fall då företag söker godkännande för en produkt i flera Östersjöländer kan man utnyttja samma underlag istället för att göra en miljöriskbedömning för varje medlemsstat. Sökande

⁴² Pengar som man kan söka för att initiera projekt

företag kommer då också att få tydligare kriterier att förhålla sig till och det kan sannolikt också leda till mindre gifter i Östersjön. Att ha gemensamma villkor skulle också underlätta för tillsynsarbetet i respektive medlemsstat.

Kemikalieinspektionen bedömer att resultaten från flaggskeppsprojektet Change (se avsnitt 3.1.1) bland annat kommer att vara användbara för Kemikalieinspektionen och andra länders myndigheter vid framtida prövning av tillstånd för båtottenfärger. Change kompletterar också vårt arbete med att godkänna båtottenfärger genom att det syftar till att förändra beteendet hos fritidsbåtsägare mot en mer hållbar konsumtion av båtottenfärger och alternativa tekniker. Resultaten från projektet kommer också att beaktas i miljömålsrådsaktiviteten ”Skrov målet” (se avsnitt 2.2.2) som syftar till att ta fram riktlinjer, rekommendationer eller eventuellt föreskrifter om användandet av båtottenfärg för fritidsbåtar.

5.1.3 Regionalt samarbete om erfarenheter från tillsynsarbetet

I handlingsplanen för Östersjöstrategins policyområde PA Hazards finns ett fokusområde som handlar om att underlätta implementering av regelverk och konventioner för att minska tillförsel och förekomst av farliga ämnen till havet. Inom detta fokusområde har styrgruppen föreslagit en aktivitet som avser en workshop om tillsyn av lagstiftningarna om kemiska produkter och varor. Med anledning av detta aktivitetsförslag, och som ett led i Kemikalieinspektionens intentioner att sprida våra erfarenheter från kemikalietillsynen till andra länder, deltog vi i februari i en workshop om ”Enforcement practices with regard to the REACH Regulation” för tillsynsmyndigheter i Östersjöländerna. Samtliga Östersjöländer var representerade vid workshopen, men framförallt var det myndighetspersoner från de baltiska länderna som deltog (se avsnitt 1.2.3).

5.2 Synergier med andra uppdrag

5.2.1 Högfluorerade ämnen

Högfluorerade ämnen, PFAS, hittas i miljön och har förorenat dricksvattnet på flera ställen i Sverige. Eftersom de är extremt svårnedbrytbara hamnar de också slutligen i havet där miljöövervakningen visar att man hittar dem i till exempel sillgrissleägg, strömming och havsörn. Ett antal av de högfluorerade ämnena kommer troligen⁴³ att införlivas som prioriterat ämne i grundvatten i Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram.

Kemikalieinspektionen jobbar på flera fronter med högfluorerade ämnen för att reducera förekomsten av dem i miljön, bland annat med att få till en gemensam EU-strategi för dessa ämnen. Vi har särskilt samarbetat med Tyskland och med de nordiska länderna och dessa länder jobbar aktivt med dessa frågor, exempelvis genom att ta fram strategier för dessa ämnen. Enligt den rapport som tagits fram inom PA Hazards (se avsnitt 1.2.3) visar det sig att kunskapen och engagemanget om PFAS i de baltiska länderna däremot är lägre och det är därför av stor nytta om samarbetet inom PA Hazards kan bidra till ökad kunskap och ökat engagemang för dessa ämnen i alla Östersjöländer.

5.2.2 Mikroplaster

Problemet med mikroplaster i havet har lett till att flera myndigheter, bland annat Kemikalieinspektionen, har fått i uppgift att arbeta med frågan i syfte att reducera utsläppen. Det saknas dock fortfarande kunskap om vilka som är de stora källorna till mikroplast i havet och hur det ser ut i olika länder. Det är därför viktigt att kartlägga källor till utsläpp av

⁴³ Förslaget är på samrådsremiss till den 30 april.

mikroplaster i havet, i Sverige och i andra länder, och att källorna vägs emot varandra för att tydliggöra vilka åtgärder som kan ge störst effekt. Ett bidrag till denna kartläggning är policyområde Hazards flaggskeppsprojekt ”Blastic – plastens väg från staden till havet” som syftar till att ta reda på vilka källor och spridningsvägar i stadsmiljön som leder till att plastskräp hamnar i havet.

5.2.3 Ökat samarbete mellan kommuner för en giftfri vardag

Kemikalieinspektionen har aktivt stöttat Östersjöstrategins flaggskeppsprojekt NonHazCity som syftar till att sprida erfarenheter av kommunal kemikalieplanering mellan städer runt Östersjön. Kommunnätverk för en giftfri vardag är till för att underlätta samverkan mellan kommuner och sprida goda exempel som stödjer arbetet för en giftfri vardag, till exempel genom framtagande och genomförande av handlingsplaner för kemikalier. Två av städerna som ingår i kommunnätverket deltar också i NonHazCity och erfarenhet från det svenska nätverket kan därmed komma att spridas till andra städer i Östersjöregionen och vice versa.

5.3 Förbättringsmöjligheter för myndighetens arbete med EU:s Östersjöstrategi

Förekomsten av farliga ämnen i Östersjön har ofta sitt ursprung från landbaserade källor som transporteras till havet via yt- och avloppsvatten. Det är därför viktigt att föroreningarna identifieras och åtgärdas vid källan, vilket kan åstadkommas genom arbetet inom ramen för vattendirektivet. Men det är inte alltid möjligt att åtgärda utsläpp lokalt utan mer generella regulatoriska åtgärder, vilka de nationella myndigheterna ansvarar för, kan också behövas.

I förra årets redovisning identifierade vi ett behov av att utveckla ett förslag till hur kopplingen mellan kvalitetsnormer i vattendirektivet och riskminskning under Reach-, biocid- och växtskyddsförordningarna bör tas om hand. Kemikalieinspektionen har därför under hösten inlett ett samarbete med flera andra myndigheter för att diskutera detta (se 2.1.1).

6 Specifika uppgifter att redogöra för som är kopplade till myndighetens verksamhet

Kemikalieinspektionen har inte tilldelats någon specifik uppgift som skiljer sig från uppdragen till andra myndigheter. Vi redovisar vårt genomförande av uppdraget under övriga rubriker i rapporten.

7 Litteraturförteckning

Borg, D., Ivarsson, J., Andersson, A. och Moore, G. (2017). Nordic working papers. Nordic Workshop on PFASs. Outcomes. Hämtad från hemsida den 16 januari 2018

<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1120881/FULLTEXT01.pdf>

Boström, G. (2015). Högfluorerade ämnen i den svenska miljön – sammanställning av data från 2000 till 2015. Underlagsrapport till Naturvårdsverkets regeringsuppdrag Screening av förekomsten av miljögifter. Hämtad från Naturvårdsverkets hemsida den 16 januari 2018

<http://naturvardsverket.diva-portal.org/smash/get/diva2:915425/FULLTEXT01.pdf>

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

European Chemicals Agency (2017). PT21 Product Authorisation Manual. Hämtad 2018-01-16 från.

https://echa.europa.eu/documents/10162/16908203/pt21_product_authorisation_manual_en.doc/80001389-ec6e-9b09-58ff-db08f62970a3

European Commission (2009). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the European Union Strategi for the Baltic Sea Region. COM(2009) 248 final. Hämtad från hemsida den 2018-01-16.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/com_baltic_en.pdf

European Commission (2017). Commission Staff Working Document. European Union Strategy for the Baltic Sea Region. Action Plan COM(2009)248. SWD(2017) 118 final.

Hämtad från hemsida den 2018-01-16 <http://www.balticsea-region-strategy.eu/action-plan>

Faxneld, S., Berger, U., Helander, B., Danielsson, S., Miller, A., Nyberg, E., Persson, J.-O., & Bignert, A. (2016). Temporal Trends and Geographical Differences of Perfluoroalkyl Acids in Baltic Sea Herring and White-Tailed Sea Eagle Eggs in Sweden. *Environ. Sci. Technol.*, 50 (23), pp 13070–13079.

Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Svensk författningssamling 2004:660.

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten.

HELCOM (2017). First version of the 'state of the Baltic sea' report – June 2017. Hämtad den 2018-01-16 från <http://stateofthebalticsea.helcom.fi/pressures-and-their-status/hazardous-substances/>

Havs- och Vattenmyndigheten (2018). Samordningsgruppen för havs- och vattenmiljöfrågor. Hemsida besökt den 16 januari 2018. <https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/samverkansomraden/nationella-samverkansgrupper/samordningsgruppen-for-havs--och-vattenmiljofragor.html>

Jamieson, A. J., Malkocs, T., Piertney, S. B., Fujii, T. & Zang, Z. (2017): Bioaccumulation of persistent organic pollutants in the deepest ocean fauna. Nature Ecology & Evolution 1. Article number: 0051(2017). Hämtad den 2018-01-16 från <http://www.nature.com/articles/s41559-016-0051>

Kemikalieinspektionen (2016). Redovisning av Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin. Delredovisning från ett regeringsuppdrag. Rapport 6/16. Hämtad från hemsida den 16 januari 2018. <http://www.kemi.se/global/rapporter/2016/rapport-6-16-redovisning-av-arbete-med-delmal-i-ostersjostrategin1.pdf>

Kemikalieinspektionen (2016b). Förslag till nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetiska produkter. Rapport från ett regeringsuppdrag. Rapport 2/16. Hämtad den 2018-01-17 från https://www.kemi.se/global/rapporter/2016/rapport-2-16-forslag-till-nationellt-forbud-mot-mikrokorn-av-plast-i-kosmetiska-produkter.pdf?_t_id=1B2M2Y8AsgTpgAmY7PhCfg%3d%3d&_t_q=mikrokorn&_t_tags=language%3asv%2csiteid%3a007c9c4c-b88f-48f7-bbdc-5e78eb262090&_t_ip=172.17.1.50&_t_hit.id=KemI_Web_Models_Media_DocumentFile/_a9f5ad55-dc28-4655-851d-7db016b9d9cc&_t_hit.pos=1

Kemikalieinspektionen (2017). Kemikalieinspektionens medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan år 2016. Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 2/17. Hämtad från hemsida den 16 januari 2018. https://www.kemi.se/global/rapporter/2017/rapport-2-17-ostersjostrategin.pdf?_t_id=1B2M2Y8AsgTpgAmY7PhCfg%3d%3d&_t_q=%c3%b6stersj%c3%b6strategin&_t_tags=language%3asv%2csiteid%3a007c9c4c-b88f-48f7-bbdc-5e78eb262090&_t_ip=172.17.1.50&_t_hit.id=KemI_Web_Models_Media_DocumentFile/_37603d66-0c5d-4a9f-be10-c2d50ddf8021&_t_hit.pos=1

LIFE/ Fit for REACH (2017). Snapshot: Enforcement of and support action on REACH at Member State level / Summary of discussions from the Seminar on enforcement practices with regard to the REACH Regulation held within the LIFE Fit for REACH project (LIFE14 ENV/LV/000174). Hämtad den 2018-01-16 från http://fitreach.eu/sites/default/files/editor/Images/Eng%20website/LIFEFitforREACH-seminar-summary_fin.pdf

LIFE/ Fit for REACH (2018). Projektets hemsida besökt den 2018-01-16 <http://fitreach.eu/article/welcome-lifefit-reach>

Miljödepartementet (2010). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. M2010/4331/I. Miljödepartementet, 2010-02-18

Miljödepartementet (2011). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. M2011/3268/Nm. Miljödepartementet. 2011-10-13

Miljö- och energidepartementet (2015). Uppdrag om handlingsplan för att genomföra strategin om en giftfri vardag och nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö 2015-2017. M2015/375/Ke.

Miljö- och energidepartementet (2016). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. M2016/00089/Nm. Miljö- och energidepartementet 2016-01-14.

Naturvårdsverket (2017). Mikroplaster. Redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige. Rapport 6772 <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6772-4.pdf?pid=20662>

Naturvårdsverket (2018). Miljöfarliga ämnen i vattenmiljön. Hemsida besökt den 2018-01-16. <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vatten/Miljofarliga-amnen-i-vattenmiljon/>

Nordiska ministerrådet (2017). Nordiskt program för att minska plastens miljöpåverkan. ANP, 2017:752

Nordiska ministerrådet, Nordiska Kemikaliegruppen, (2018) Hemsida besökt den 16 januari 2018. <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/ministerraad/nordiska-ministerraadet-foer-miljoe-mr-m/institutioner-samarbetsorgan-och-arbetsgrupper/arbetsgrupper/nordiska-kemikaliegruppen-nkg>

Sahlin, S. (2017). PFAS in the Baltic Sea Region. Inventory of awareness, actions and strategies related to highly fluorinated substances, PFAS, including PFOS. Policy Area Hazards, EUSBSR, Swedish Environmental Protection Agency. Hämtad den 2018-01-16 från <http://www.swedishepa.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/internationellt-miljoarbete/multilateralt/ostersjoregionen/PFAS-BSR-October-2017-FINAL.pdf>

Substances in Preparations in Nordic Countries, SPIN (2018). Hemsida besökt den 16 januari 2018. <http://spin2000.net/>

UN (2018). Minamata convention on mercury. Hemsida besökt den 2018-01-16 <http://mercuryconvention.org/>

KEMI

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, 172 67 Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se